

Narava in učinkovitost konvencije Lome (kot modela pomoči državam v razvoju)

Uvod

Čeprav bi hoteli, naloge nikakor ne moremo začeti brez vsaj površnega globalnega pogleda v eno izmed boleznih sodobne mednarodne skupnosti, to je *nerazvitenosti*. Da je to res tako, ugotavlja povprečni Zemljan na samo dva načina: s posredništvom televizijske kamere ali s statistiko. Slednja je presenetljiva. Po nekaterih podatkih kar 2 milijardi ljudi živita z enim dolarjem dohodka na dan. V začetku drugega tisočletja bo le še eden od šestih prebivalcev Zemlje živel v razvitem svetu, dramatična so neskladja v naravnem prirastku.¹ Skoraj milijarda ljudi ne zna ne brati ne pisati, 1,75 milijarde Zemljanov ne pije zdrave vode, 14 milijonov otrok umre pred svojim petim letom, 110 milijonov jih sploh ne hodi v šolo itd.² Teza, da je od Zahodne Evrope začeta kolonizacija temeljni vzrok današnjega stanja, ali drugače, da je bogati Sever svojo blaginjo zgradil na hrbtu Juga, ima svoje zagovornike, a tudi nasprotnike.³ Ta razprava morda danes niti ni tako zelo pomembna, predvsem nasproti dejstvu, da je v svetu danes problematično ne politično ali ekonomsko, marveč *biološko* neravnovesje, ki seveda ne ogroža nerazvitega, ampak predvsem razviti del sveta. Tega se Sever zaveda. To dokazujejo najrazličnejši projekti pomoči Jugu, ki sicer kažejo določene rezultate,⁴ toda splošna revščina se še nadalje pogloblja.

Že v sedemdesetih letih se je med strokovnjaki pojavil močan dvom o smiselnosti obstoječih projektov pomoči prav zaradi skromnih rezultatov, ki so jih dajali. V razpravo se je najaktivneje vključila skupina neuvrčenih držav z zahtevo po novi mednarodni ekonomski ureditvi. Evropska gospodarska skupnost (EGS) pa je prav v tem času ponudila model razvoja, ki naj bi bil povsem v skladu z zahtevami nove mednarodne ekonomske ureditve. Neokolonistično izkoriščanje zamenjuje dogovor o partnerstvu in medsebojnem spoštovanju – medsebojna odvisnost zamenjuje odvisnost. Tako je z velikimi pričakovanji zaživela konvencija Lome.

1. Zgodovinsko ozadje konvencije

Čeprav ES vzdržuje stike in odobrava pomoč vsem državam tretjega sveta (kot je ta del sveta poimenoval francoski ekonomist Alfred Savry), pa sta pomoč in sodelovanje z afriško-karibsko-pacifiškimi državami pomembnejši del takšnih projektov. To dejstvo seveda ni slučajno. Ob oblikovanju Evropskih skupnosti (1957)

* Zlatko Šabič, asistent na FDV.

¹ Stane Južnič: Kaj in kje je Evropa v razvitem svetu, TIP 27 (1990), št. 6–7, str. 755 in Stane Južnič: Svet in Evropa (študijsko gradivo, pripravljeno za podiplomski študij mednarodne usmeritve v študijskem letu 1990/91), Ljubljana, FSPN, 1990, str. 26, 27.

² Poverty, UN Chronicle, Vol. XXVII, No. 3, September 1990, str. 45 in 50.

³ Glej v Stane Južnič: Kolonializem in dekolonizacija, Založba Obzorja, 1980, str. 149–155.

⁴ Nekateri globalne rezultate oziroma ocene glej v UN Chronicle, Vol. XXVII, No. 3, September 1990, str. 45 in 46.

so nekatere izvirne države članice (Belgija, Francija) še vedno imele kolonialne posesti. Povezanost s kolonijami je bila še posebej pomembna za Francijo, ki je v »svojem« delu Afrike imela precejšnje naložbe; te so takrat presegle milijardo dolarjev. Zato se je Francija zavzemala za posebno obravnavo teh držav v nasprotju z drugimi tretjimi državami (katerih izdelki so bili podvrženi enotni carinski stopnji) oz. jih je sploh želela vključiti v EGS. Temu sta nasprotovali Z. Nemčija in Nizozemska. Očitno je namreč bilo, da bodo dotedanje kolonije zelo hitro dobile neodvisnost, raven razvitosti teh držav pa ni zagotavljala nikakršne konkurenčnosti na evropskem trgu, kar bi njihovo odvisnost oziroma izkoriščenost le še podaljševalo, torej bi bodoče države tudi de iure postale permanentni dobavitelj surovin za evropski trg, pri tem pa ostajale brez zanje tako pomembnih prihodkov, kot so carine.⁵ Kompromisna rešitev se je imenovala status pridruženega članstva, s čimer je Franciji uspelo obdržati vezanost njenih kolonij na evropski trg, vendar pa se je sodelovanje s temi državami razširilo na vse države članice EGS. Sporazum o pridruženem članstvu je bil podpisan leta 1958 za pet let. V tem času je večina kolonij dobila neodvisnost, vladajoče strukture novih držav pa so bile zainteresirane za nadaljnje sodelovanje. Tako je 1963 v Yaoundeju nastal nov sporazum, spet za pet let, vendar je veljal do leta 1970.⁶

Krog držav, vključenih v posebne aranžmaje EGS, se je povečal z vključitvijo Velike Britanije. Glavni problem pogajanj EGS z Veliko Britanijo o njenem članstvu je bil status članic Commonwealtha, ki so na britanski trg izvažale brez carinskih omejitev. Velika Britanija ni posebej vztrajala, da v Skupnost »pripelje« vse članice Commonwealtha, je pa zahtevala, da morajo zanje biti sprejeti posebni aranžmaji. EGS tudi na to ni pristala in na koncu je obveljala praksa 58. člena yaoundske konvencije, ki pravi, da lahko za pridruženo članstvo kandidirajo »vse tiste države, katerih ekonomska struktura je primerljiva s strukturami držav članic yaoundske konvencije«.⁷ Na tej podlagi so se že Nigerija (1966), Uganda, Kenija in Tanzanija (v t. i. Arusha sporazumu 1968) dogovorile o pridruženem članstvu.⁸ Rešitev problema je obveljala, tako da so se v skladu z 58. členom omenjene konvencije o pridruženem članstvu dogovorile vse afriške države članice Commonwealtha ter vse otoške karibske in pacifiške države. Zunaj tega kroga so ostale azijske države. S sklicevanjem na primerljivost ekonomskih struktur teh držav bi EGS težko pojasnila vzroke, zaradi katerih so te države ostale zunaj yaoundskega kroga. R. C. Hine ugotavlja, da je glavni razlog slej ko prej političen – če bi tudi tem državam podelili status pridruženih članic, bi od držav v razvoju samo latinskoameriške države ostale »zunaj«.⁹ Seveda ima takšna politika tudi svoje žrtve – npr. eno najrevnejših držav na svetu, Bangladeš, ki je zaradi svojega geografskega položaja ostala zunaj omenjenega kroga.

Tako je 43 držav, ki so zaradi svojega geografskega položaja dobile skupno nomenklaturu afriško-karibsko-pacifiške države, leta 1973 začelo pogajanja o novem sporazumu, ki so ga z veliko mero optimizma, kot smo že zapisali, sprejeli 28. februarja 1975. Nastala je prva konvencija Lome. 6. junija istega leta so se AKP države iz organizacijskih razlogov združile v eno telo. Dogovor o institucionalizaciji AKP držav je bil podpisan v Georgetownu.¹⁰

⁵ Stevo Kovačević: *Evropska ekonomska zajednica i svetska trgovina*, Naučna knjiga, Beograd, 1981, str. 84.

⁶ R. C. Hine: *The Political Economy of European Trade*; Harvester Press, Kent, 1985, str. 171.

⁷ R. C. Hine, *Nav. delo*, str. 172.

⁸ Stevo Kovačević, *nav. delo*, str. 88.

⁹ R. C. Hine, *nav. delo*, str. 172.

¹⁰ Tom Glaser: *EEC-ACP cooperation – the historical perspective* Courier, No. 120, 1990, str. 25.

Zadnja v vrsti konvencij Lome, četrta, je bila podpisana 15. decembra 1989 (veljati je začela 1. marca 1990) in, deklarativno, predstavlja kontinuirano prizadevanje za pospešitev in poglobljanje gospodarskega, socialnega in kulturnega sodelovanja enakopravnih partnerjev.¹¹ V resnici gre seveda predvsem za pogodbo med dvema gospodarsko neenakima partnerjema, v kateri se ES zavezuje, da bo zagotovila pomoč, ki bo pomagala AKP državam pri prizadevanjih za doseganje ustreznih standardov razvitih držav.¹² Finančni aranžma konvencije, ki obsega 369 členov, 86 aneksov in 10 protokolov, je sestavljen takole:

1. *Trgovski in trgovinski sporazumi o sodelovanju*: temeljna značilnost sporazumov je, da imajo praktično vsi izdelki iz AKP držav (99,5%) prost, brezcarinski dostop do trga ES. Recipročnost ni zahtevana, pač pa morajo AKP države Skupnosti zagotoviti pravice v skladu s klavzulo največje ugodnosti.¹³

2. *Finančna pomoč*: konvencija ni predvidena zgolj kot čisto trgovinski sporazum, ampak naj bi se izvajala tudi v obliki finančne pomoči ES AKP državam v njihovih razvojnih prizadevanjih. Finančna pomoč po zadnji konvenciji znaša 12 milijard ekujev,¹⁴ pri čemer so sredstva razdeljena na posebno agencijo, imenovano Evropski sklad za razvoj (European Development Fund, 10,8 milijarde ekujev), in Evropsko investicijsko banko (European Investment Bank, 1,2 milijarde ekujev). V primerjavi s prejšnjimi konvencijami se bodo praktično vsa sredstva (razen tistih iz sklada, s katerim razpolaga Evropska investicijska banka) interesentom iz AKP držav dajala v obliki subvencije.¹⁵

V tem paketu zavzema posebno mesto novost v konvencijah Lome, to je sklad, namenjen financiranju »strukturalnega prilagajanja«, katerega deklarativni cilj je pospešiti razvojno dinamiko AKP držav. V praksi naj bi to pomenilo, da se bo v običajne dolgoročne strategije razvoja vpletala vrsta kratkoročnih in srednjeročnih politik, katerih namen je zagotoviti osnovne (predvsem ekonomske) pogoje za dolgoročni razvoj.¹⁶ Sicer pa se sredstva, s katerimi razpolaga Evropski sklad za razvoj, uporabljajo za financiranje individualnih projektov, del pa je namenjen skupnim razvojnim programom. Namembnost sredstev je zelo široka, saj obsega tako gradnjo infrastrukture kot tudi podpiranje znanstveno-izobraževalnih projektov ter nakup opreme. Posebno mesto v pričujočem sistemu pomoči zavzemata dva sklada:

a) Sistem za uravnoteženje izvoznih prihodkov osnovnih kmetijskih pridelkov (Stabilization of export earnings from agricultural commodities – STABEX).

Izvoz kmetijskih pridelkov je za AKP države ena najpomembnejših postavk v njihovi izvozni bilanci. Sklad Stabex je namenjen nevtralizaciji te odvisnosti oz. načeloma zagotavlja minimalni dohodek za 49 kmetijskih pridelkov¹⁷ ob nenačrtovanem izpadu dohodka zaradi različnih vzrokov, predvsem zaradi prevelikega

¹¹ »Fact sheets on the European Parliament and the activities of the European Community« (Directorate General for Research, Luxembourg, 1991), EN II/E, str. 1; glej še 1. člen konvencije Lome IV (v nadaljevanju: Konvencije).

¹² 4. člen konvencije.

¹³ »Fact sheets...«, EN II/E, str. 1.

¹⁴ Finančna pomoč po Lome I je znašala 3,5 milijarde ekujev, po Lome II 5,4 milijarde ekujev (+54%), po Lome III pa 8,8 milijarde ekujev (+63%). V primerjavi s finančnim konstruktom II. konvencije so se sredstva za IV. konvencijo povečala samo za 36%. Glej tabelo *Scope of Community development cooperation* v Tom Glaser, nav. delo, str. 26.

¹⁵ »Details on principal development and innovations«, Courier, No. 120, 1990, str. 14.

¹⁶ Glej npr. 243. člen konvencije; primerjaj še Kenneth R. Simmonds, nav. delo, str. 537 in Manuel Marin: »Lome IV – the scope of a new convention«, Courier, No. 120, 1990, str. 13.

¹⁷ Opredeljeni so v 187. členu konvencije.

padca cen pridelkov na svetovnem trgu. Sredstva iz sklada so na voljo pod določenimi pogoji. Tako npr. mora konkretno blago izvirati iz države prosilke,¹⁸ mora predstavljati določen odstotek izvoza v bilanci države,¹⁹ obenem pa izpad dohodka ne sme biti posledica morebitnih špekulacij na trgu ali diskriminacijske politike na škodo Skupnosti.²⁰

b) Posebna finančna sredstva za pridobivanje rud oziroma mineralov (Mining products: special financing facility – SYSMIN).

Sklad Sysmin je namenjen zaščiti rudarskega področja. Tako krije izpade proizvodnje, ki so posledica dogodkov, na katere to področje oz. država nista mogla vplivati. Iz tega sklada se financirajo tudi razvojni projekti na tem področju pod določenimi pogoji.²¹ V primerjavi s Stabexom se torej sredstva iz Sysmina ne uporabljajo za kritje izpadov dohodka, ki so posledica cenovnih gibanj na svetovnem trgu, ampak zgolj nadomeščajo izpad proizvodnje, ki je posledica notranjih gospodarskih, naravnih oz. političnih problemov.

Tako sredstev Stabex kot tudi Sysmin v novi konvenciji, kot že rečeno, ne dodeljujejo več v kombinirani obliki (posojila – subvencije), temveč zgolj kot subvencije.

III. Institucionalna struktura konvencije

a) Svet ministrov; najpomembnejši organ, ki določa globalne smernice uresničevanja konvencije, periodično ocenjuje konkretne rezultate, ki so posledica dogovorov iz sporazuma, obravnava morebitne pritožbe in sprejema potrebne ukrepe za nemoteno uresničevanje določil konvencije. Odločitve Sveta ministrov so v primerih, ki jih predvideva konvencija, obvezujoče za države članice.²² Svet sestavljajo ministri oziroma njihovi namestniki obeh strank, njegovo delovanje pa temelji na podlagi njihovega soglasja.²³

b) Komite ambasadorjev; organ, ki je predvsem predviden za asistiranje Svetu ministrov, od katerega lahko (na pobudo Sveta) prevzame določene naloge. Komite lahko v obliki priporočil, predlogov, resolucij ali mnenj tudi vpliva na odločitve Sveta ministrov.²⁴

c) Skupščina AKP držav in ES; posvetovalni organ, v katerem sedi 138 parlamentarcev (po 69 delegatov obeh partnerjev). Skupščina skuša na odločitve Sveta ministrov, ki se nanašajo na uresničevanje konvencije, vplivati z lastnimi predlogi, priporočili in resolucijami. Njena najpomembnejša dolžnost je obravnavanje letnega poročila Sveta ministrov.²⁵

¹⁸ 199. člen in aneks XLIII h konvenciji.

¹⁹ 5% vseh prihodkov iz izvoza za vse proizvode oz. 1% manj razvite, celinske in otoške države članice.

²⁰ 201. in 202. člen konvencije.

²¹ 214. člen konvencije.

²² 342. člen konvencije.

²³ 338. člen konvencije.

²⁴ 366. člen konvencije.

²⁵ 350. člen konvencije.

V pričujočem zapisu smo že dali slutiti, da finančno-organizacijska struktura konvencij Lome ni nek nov projekt-model, ki se v globalni sistem vključuje kot nekakšen nov prispevek k povečanju njene učinkovitosti. Konvencije Lome so pač rezultanta opisanih zgodovinskih odnosov in realnih interesov. Osnovna deklarativna kakovost konvencij pa je poudarek na gospodarskem sodelovanju in ne na klasičnih oblikah pomoči. Morda je prav to dejstvo bilo in je generator izjemnega optimizma obeh strank pri podpisovanju vsakega novega sporazuma. Praksa večine projektov pomoči in sodelovanja z državami v razvoju je, to smo tudi prikazali, do zdaj dala določene pozitivne učinke, a za seboj pustila ogromno večino nerazrešenih težav. Praksa vseh dosedanjih konvencij Lome je dala podobne rezultate.

1. Ena izmed najpomembnejših ugodnosti za AKP države je brezcarinski dostop njihovega blaga na evropski trg. Tak izvoz naj bi spodbujal gospodarski razvoj omenjenih držav: s predvidenim povečanim izvozom AKP držav na trg ES bi te države prišle do znatno večjih sredstev (kot posledica koristi, ki jih prinaša neplačevanje carinskih dajatev), ki bi jih lahko s pridom vlagali doma.

Teorija se v praksi povsem razblini. AKP države so pretežno izvoznice surovin, ki jih v Evropi primanjkuje – izvoz AKP držav v ES je torej v odnosu na tisto, kar evropski trg ponuja, komplementaren. Cene surovin so zelo nizke, torej tudi dohodek ni velik. Nadaljnja težava je, da AKP države vsega svojega blaga ne morejo prodati na trgu ES, torej morajo ostanek blaga prodajati po svetovni tržni ceni, za kar bodo seveda iztržile manj, kot pa bi iztržile na evropskem trgu. Če bi AKP države ob danih pogojih nastopale s podobnimi proizvodi, bi bil dohodek iz izvoza lahko bistveno večji (trade-creation učinek), toda na to ES ne bi nikoli pristala, kar dokazuje njena previdnost že ob surovinah oz. polizdelkih iz AKP držav, ki se srečujejo s konkurenčnimi proizvajalci iz ES (napr. za sladkor, govedino); za te izdelke je uveden kvotni režim. Morda lahko že na tem mestu omenimo tudi t. i. »zaščitno klavzulo« (safeguard clause), ki v prvem odstavku 177. člena konvencije pravi, da se bo Skupnost na uresničevanje določil konvencije odzvala takrat, ko bo to ogrožalo ekonomijo Skupnosti. ES tudi ni npr. uvedla kakšnih ekskluzivnih sporazumov o prodaji oz. dobavi blaga z, recimo, najbolj ogroženimi državami članicami, kar sicer ne bi bilo v duhu konvencije. Toda dejstvo je, da so razlike tudi med AKP državami zelo velike (glej tabelo 1). Seveda ne zanikamo, da do pozitivnih učinkov ni prišlo, toda dejanski učinek je predvsem za AKP države bistveno manjši od pričakovanega in zaželenega.²⁶

2. Izvozne prihodke, ki izpadejo zaradi nenadnih sprememb cen, ES, kot rečeno, načeloma zavaruje s sredstvi iz sklada Stabex. V času, ko je bil Stabex uveden, so cene blaga kazale težnjo naraščanja, povsem drugačen položaj pa je nastal v začetku osemdesetih let, ko so cene surovin začele naglo padati, in sredstva Stabexa kar naenkrat niso niti približno zadovoljevala zahtev AKP držav po nadomestilih. Zelo kritično je bilo že leto 1981, ko so zahteve dosegale številko 715 milijonov ekujev, medtem ko je sklad za celotno petletno obdobje razpolagal s 557 milijoni ekujev. V naslednjih letih se je položaj nekoliko izboljšal, toda ponovna kriza se je začela v letih 1987 in 1988, ko so zahtevki znašali 1.500 milijonov ekujev, kar je za točno 68,2% presegle celotna sredstva sklada.²⁷

Posledica takšnega stanja je, da je ES že leta 1989 z izplačili v okviru Stabexa

²⁶ R. C. Hine, nav. delo, str. 173, 174.

²⁷ »Stabex: from Lome I to Lome III – An analysis of its functioning«, Courier No. 124, 1990, str. 8.

zaostajala za štiri leta.²⁸ Rekordna sredstva, predvidena za naslednje petletno obdobje, so sicer dogovorjena, toda dvom o obstoječem delovanju sklada ostaja tudi pri ES, ki slabosti gasilske tehnike sklada skuša opravičiti s povsem nepričakovanim padcem cen nekaterih ključnih pridelkov, kot sta kava in kakav. V isti sapi pa vedo povedati, da Stabex tako ali tako ni bil mišljen kot izključno sredstvo za reševanje nestabilnosti izvoznih prihodkov AKP držav.²⁹

3. Verjetno bi se lahko strinjali z R. C. Hinom, ki pravi, da so konvencije Lome mnogo več kot samo trgovinski sporazum. Finančna pomoč, ki jo prejemale

Tabela: Dohodek na prebivalca v nekaterih AKP državah v obdobju 1975–1989 (v Ğ)

Država	1975	1980	1985	1989
Etiopija	100	140	110	120
Kenija	220	420	290	360
Somalija	110	280*	280	170
Zaire	140	220	170260	
Kamerun	290	670	810	1000
Gana	590	420	380390	
Nigerija	340	1010	800	250
Madagaskar	200	350	240	230
Jamajka	1110	1040	940	1260
Fidži	1090	1850	1710	1650

* Podatek je za leto 1981, ker za leto 1980 ni bilo podatkov.

Vir: The World Bank Annual Reports

AKP države, je pomembna, za nekatere (Hine jih je naštel 17) celo življenjsko pomembna, saj pridobivajo kar 40% vse pomoči prav iz tega vira.³⁰ Lahko bi bili celo nekoliko zlobni in bi rekli, da so konvencije Lome skupaj z dvostranskimi sporazumi, ki so jih države članice ES sklepale z državami v razvoju, nasprotje dejanskim trgovinskim sporazumom, katerih učinek je temeljni problem odnosa AKP držav in ES. Trenutni dolg AKP držav je namreč nič manj kot 130 milijard ekujev,³¹ pri čemer so največje dolžnice afriške države. Raziskave kažejo, da se je v teh državah v obdobju 1980–87 dohodek na prebivalca zmanjšal za 2,6%. Če je odstotek vračanja vložnega denarja v obdobju 1961–73 znašal 30,7%, je v obdobju 1980–87 pristal na bednih 2,5%. Delno se ta dejstva lahko opravičijo z že klasičnimi razlogi; naravnimi (suša in z njo lakota), biološkimi (velika stopnja rasti prebivalstva), ekonomskimi (neugodna gibanja cen na trgu) in s političnimi (nestabilnost političnih sistemov). Toda mnogi strokovnjaki so prepričani, da sta oba partnerja ne glede na naštete ovire svojo veliko priložnost zamudila konec sedemdesetih let. Visoke cene surovin na trgu in poplava petrodolarjev so usmerjale znatna in ugodna posojila v AKP države, ki pa so bila slabo nadzorovana in še slabše porabljena. Vložena sredstva se ne vračajo in nastala je opisana dolžniška kriza, ki je najbolj prizadela afriške države.³² Prav vlaganja in nadzor nad njim pa

²⁸ Nav. delo.

²⁹ Nav. delo, str. 9.

³⁰ R. C. Hine: Political Economy of European Trade, str. 183.

³¹ Manuel Marin: Writting off the ACP dept to the EEC, Courier No. 125, 1991, str. 9.

³² Tom Glaser: EEC-ACP cooperation: the historical perspective, Courier No. 120, str. 26, 27.

so ena najbolj spornih točk pri dogovarjanjih obeh partnerjev. Vlaganje v AKP države je zaradi nestabilnih političnih razmer (predvsem v najrevnejših državah) tvegano, zavarovanje vlaganj pa je lahko hitro v neskladju z deklarirano suverenostjo. O tej možnosti pa AKP države zaenkrat še niso pripravljene razpravljati. Že v tretji konvenciji je bilo predlagano, da partnerici »proučita možni zavarovalni sistem proti političnim tveganjem, ki bi jim vlagatelji lahko bili izpostavljeni«, ³³ toda konkretnih dogovorov ni bilo. Podoben sklep vsebuje tudi četrta konvencija. ³⁴ Kompromisen način reševanja te problematike je novost v četrti konvenciji, to je Program za strukturalno prilagajanje, ³⁵ ki pa ga bo možno presojati šele po izvedbi četrte konvencije.

IV. Sklep

Anketa mnenjskih voditeljev v afriških in malgaških državah je pokazala, da kljub zavedanju pomembnosti njene prisotnosti na teh prostorih zaseda ES oziroma njeni programi pomoči šele tretje mesto po dejanskem pomenu za dvostrankarskim sodelovanjem in sodelovanjem z Združenimi narodi oz. njenimi specializiranimi agencijami. Kar 69% mnenj o evropski pomoči nasploh pa je bilo negativnih nasproti 22%, ki so to pomoč ocenili kot pozitivno. Ni neznatna tudi skupina tistih, ki menijo, da je t. i. evropska pomoč nič drugega kot še ena oblika izkoriščanja oz. da temelji izključno na podlagi lastnih interesov (27%). ³⁶

Slika, ki so si jo ustvarili afriško-malgaški intervjuvanci, vsebuje zelo pomemben del resnice. Povprečno zadovoljuje Evropa več kot polovico svojih energetskih potreb z uvozom iz držav v razvoju; 70% vseh surovin prihaja prav iz teh držav. ³⁷ Države v razvoju (z njimi pa tudi dober del AKP držav) so v položaju, ko morajo zagotavljati evropsko blaginjo, če želijo same preživeti. ³⁸ Vendar pa glavni problem nerazvoja AKP držav, pravi K. Simmonds, *ni v dolgovih*. Tudi če bi naenkrat odpisali vse dolgove, ³⁹ »začetek znova« ne bi bil bolj uspešen, če z odpisom ne bi bili odpravljeni glavni generatorji dolžniške krize, to sta neurejeno gospodarstvo in politične nestabilnosti. Problem, ki ga načenja Simmonds, je pravzaprav obrobjen. Glavni generator nerazvoja dežel v razvoju je namreč njihova gospodarska struktura, ki je prilagojena delitvi dela v svetovnem gospodarstvu. Vloga večine držav v razvoju v tem gospodarstvu je *dobava surovin*. Tako bo tudi ostalo, dokler bodo tam surovine na razpolago. Cene surovin seveda ne morejo pokriti stroškov držav in njihovih državljanov, zato si države v razvoju denar izposojajo. Tako sledi logičen sklep, da so ogromni dolgovi držav v razvoju (ki najbrž nikoli ne bodo vrnjeni) zgolj skromno plačilo za zalaganje blaginje severa

³³ Kenneth R. Simmonds: *The fourth Lome Convention*, CMLR 28 (1991), str. 541.

³⁴ Lome IV, Aneks LIII.

³⁵ Vsebino programa glej v četrti konvenciji, čl. 220–327, komentar pa v članku M. Marina: »Lome IV – The Scope of a New Convention, Courier No. 120, 1990, str. 13.

³⁶ The image of EEC aid – a painful thruth, Courier No. 122, str. 12,13.

³⁷ Vinko Kandžija: Politika Evropske zajednice prema zemljama u razvoju, *Ekonomika* 4/88, str. 28.

³⁸ Kar je posledica strukture njihovega gospodarstva, katerega uspeh je odvisen od skromnega števila kultur, ki jih goji. Glej R.C. Hine: nav. delo, str. 177.

³⁹ AKP države tudi sicer predlagajo Skupnosti kot možno rešitev odpis vseh dolgov oziroma njihovo konvertiranje v skupne razvojne ...?

s strani juga – povedano drugače, nevrnjeni dolgovi prispevajo k realni ceni surovin, brez katerih ne Evropa ne preostali razviti svet ne bi mogla živeti. S tega vidika je treba tudi presojati »inovativnost« evropskega modela obvladovanja težav držav v razvoju.